

**Носієм суверенітету і єдиним джерелом
влади в Україні є народ.**

Стаття 5 Конституції України

№1 (138)

Наша П'ЯТНИЦЯ, 29 січня '21 ГРОМАДА

Дорогою ціною

77 років тому наш край визволено від нацистських загарбників.

До 17 січня 1944-го радянські війська вигнали ворога з більшості сіл теперішнього Кропивницького району. Дуже жорстокими були бої за Володимирівку. Червона армія втратила там близько 1400 воїнів. Близько п'ятдесятих з них загарбники, взявши в полон, спалили живими. А перед тим німці на танках розстрілювали червоноармійців, озброєних тільки стрілецькою зброєю. Про ту трагедію розповідається в спогадах учасників боїв за Володимирівку, які зберігаються в тамтешньому музеї.

Пом'янімо ж у ці дні всіх, на чию долю випали жахи Другої світової і хто не дожив до цих днів. А тим, хто дожив, – дай Боже здоров'я!

На знімку: у музеї у Володимирівці.

На сесії сільської ради

Минулого тижня відбулося пленарне засідання Катеринівської сільської ради восьмого скликання.

Розглянуто ряд питань, в тому числі – про прийняття на баланс сільської ради закладів освіти та культури, затвердження статутів навчальних закладів, виконання бюджетів Катеринівської, Грузьківської, Могутиківської, Овсниківської сільських рад.

Також ухвалено програму «Обдарована дитина», яка передбачає матеріальне стимулювання за досягнення в навчанні, відзна-

чення за перемоги в предметних олімпіадах та конкурсах; затверджено прапор і герб Катеринівки та емблему Катеринівської територіальної громади; внесено зміни до бюджету громади, якими передбачено й капітальний ремонт даху катеринівського дошкільного закладу, модернізацію котельні в олексіївському корпусі ліцею «Нова школа», капітальний ремонт дороги на вулиці Мухамедієва в Грузькому. Крім того, виділено кошти на придбання комп'ютерної техніки для шкіл, постільної білизни для дошкільних закладів.

Час декларацій

1 січня 2021 року розпочалась кампанія декларування доходів, отриманих фізичними особами протягом 2020 року.

Подавати податкові декларації про майновий стан і доходи необхідно й одноосібникам, які

самостійно обробляють власні земельні ділянки (паї) загальною площею понад 2 гектари та отримують доходи від продажу сільськогосподарської продукції. Декларація за 2020 рік подається до 1 травня 2021 року.

Скучили за бібліотекою

У Грузькому відновлено бібліотеку, яку було закрито два роки тому. Розташовується вона на першому поверсі старостату. Завідує нею знову Віта Третяк.

– Ті люди, які не можуть без читання, в перший же день ро-

боти бібліотеки потяглися сюди. Стареньким жінкам я носила книжки додому, – розповіла Віта Третяк.

Опалюється бібліотечне приміщення електричними конвекторами.

Для юних баскетболістів

Нові баскетбольні щити отримав нещодавно олексіївський корпус ліцею «Нова школа», їх придбано за кошти бюджету ОТГ. Встановлять щити у спортзалі працівники комунального підприємства «Обрій».

Про це повідомила заступник директора ліцею Світлана Іщенко. Також вона розповіла, що школярі задоволені ремонтом спортзалу, виконаним торік за кошти все того ж місцевого бюджету.

Уряд готовий до виплати субсидій

Про це повідомив прем'єр-міністр Денис Шмигаль. За його словами, в бюджеті країни на виплату субсидій передбачено 36,6 мільярда гривень. При потребі

ця сума може бути збільшена. Глава уряду також зазначив, що штрафи за невчасно оплачені газ і тепло у січні застосовувати не будуть.

Кавоманам на замітку

Експерти Європейської бізнес-асоціації радять українцям ретельно вибрати каву перед покупкою, адже багато її є фальсифікатом. У першу чергу це стосується розчинної кави – на ринку фальсифікату кількість такої продукції сягає 40%. Фактично люди купують кавовий напій. Аби уникнути підробки, фахівці реко-

мендують купувати каву в магазинах та обов'язково отримувати фіскальний чек на товар, а ще – розуміти різницю між натуральною розчинною кавою та кавовим напоєм. До складу натуральної кави входить тільки кавова кавка, а кавовий напій може містити її лише близько 15%, усе інше є злаковими добавками.

Корисно для здоров'я Житель Володимирівки Володимир Товстоног – про сільський футбол та роботу на тракторі

Про Леоніда Товстонога, який у 1980-і – 1990-і роки був капітаном володимирівської футбольної команди, я дізнався від його молодих земляків-спортсменів. За словами хлопців, коли вони п'ять років тому вирішили відновити футбольні традиції села й організувалися в команду «Кристал», їм одразу прийшов на допомогу дядько Льоня – запропонував свої послуги як судді. Також молоді футболісти охарактеризували Товстонога

як вмілого механізатора. Запевняли: йому є що розповісти для газети.

Ключки вигиналися в каші для свиней

Зустрівся з Леонідом у володимирівському клубі. Він прибув туди мотоциклом. Моложавий, усміхнений, Товстоног викликає симпатію.

– Мабуть, з дитинства граєте у футбол, – так я почав розпитувати його.

– І в футбол, і в хокей, – під-

твердив співрозмовник. – Проти нас – хлопці з Могутиків.

За словами Леоніда, ті футбольні та хокейні турніри відбувалися як у Володимирівці, так і в Могутиківському. На відміну від могутиківських, володимирівські хокеїсти мали не фабричні, а саморобні ключки.

– Мені їх батько робив, розпарював у казані з кашею, яка свиням варилася, потім вигинав, – пояснив Товстоног. – Саморобні ключки були міцніші, ніж фабричні.

Закінчення на стор. 2

Корисно для здоров'я

Житель Володимирівки Володимир Товстоног – про сільський футбол та роботу на тракторі

Закінчення. Початок на стор. 1

Як зауважив Леонід, іноді вони, юні хокеїсти, метали шайбу по комусь з команди-суперника. До цього грубого прийому вдавалися, коли програвали, а називали його «вполювати грака» («грак» у місцевих спортивних колах означає «гравець»). Однак, стверджує Товстоног, до бійок між володимирівцями й могутненцями не доходило.

Їх дразнили голодранцями, а вони виграли кубок

Далі Леонід розповів, що, закінчивши вісім класів володимирівської школи, поступив в училище у Капітанівці Новомиргородського району, де здобув професію муляра. На роботу його направили в Салькове Гайворонського району, в будівельну організацію. Там не сподобалося. По-перше, юнакам не перепало кваліфікованої роботи, а на підсобницькій заробляли мало. По-друге, далеко від дому. І повернувся Леонід у Володимирівку. Тутешній колгосп направив його в Миколаївку Кіровоградського району на чотиримісячні механізаторські курси. Після них Леонід працював на гусеничному Т-74 («Простий в ремонті трактор», – підкреслив). Потім – служба в армії. Повернувшись додому, продовжив трудитися в колгоспі механізатором, але вже на колісних тракторах білоруського виробництва («Білоруси» мені найбільш з усіх подобаються, та раніше вони якісніші були, ніж тепер», – запевнив). Водночас займався спортом.

Коли колгоспи трьох сіл – Аврамівки, Могутнього, Володимирівки, об'єдналися в один, імені Петровського, створили футбольну команду, – пам'ятає Товстоног. – Сильна команда була! В різні часи вона називалася по-різному – «Райдуга», «Колос», «Петровський». Нас посилали грати і за район, і за область. Якось проводився молодіжний кубок, в Клинцях чи в Березинці. Наша команда – хто в яких трусах, колгосп

не дуже давав на спорт, хоч і не бідний був. Правда, виділяв нам транспорт, командировочні платив. Так от, вийшли ми на поле в різних трусах. Глядачі свистять, нас голодранцями обзивають. А ми виграли кубок.

Також Леонід Товстоног пригадав, як грали проти соколівської команди, в складі якої виступало чимало досвідчених спортсменів із кіровоградської «Зірки», та як аджамці («Сильна команда!»), ко-

трі претендували на третє місце в районному чемпіонаті, просили їх, володимирівців, щоб піддалися.

– Але ми на це не пішли й «взули» Аджамку, – сказав Товстоног. – Це був єдиний випадок, коли з нами хотіли домовитися.

«Я – хлібороб»

Далі ми переключилися на іншу тему – про колгосп, про сільське життя в минулі роки. Леонід наголосив, що жилося за Брежне-

ва роботящій людині непогано:

– Й строїлися, й на книжку одкладали.

Також Товстоног пригадав, що в роки його молодості великим святом у колгоспі були обжинки.

– На зборах підбивалися підсумки, називали переможців соцзмагання, їм дарували навіть телевізори й машини. Нам, механізаторам, накривали стіл в бригаді.

– Навіть машини дарували? – перепитав я. Співрозмовник пояснив, що дарували «бумажки», які давали право на придбання авто поза чергою.

На прохання назвати своїх друзів по роботі в колгоспі Леонід сказав:

– Вітя Мошак помер, царство йому небесне. Дружу із Славиком Говзяном, з Олегом Кондратенком.

Далі Леонід сказав, що все ж «механізатори в нашому колгоспі обіжені були». Зате дояркам, за його інформацією, платили добре.

– А коли прийшов мічений, все розвалилося, – Леонід непоштиво висловився про Горбачова, який очолив СРСР в середині 1980-х. Так, Товстоногу прикро за те, що корівники й свинарники у Володимирівці після реформування колгоспу перетворилися на руїни. У зв'язку з цим я зауважив, що нині корів все меншає, а молока все більшає, ковбаса ж тепер буває дешевшою за м'ясо.

– Раніш ковбасу в магазин як привезуть, пахне на село, – пригадав співрозмовник. – А зараз вона – із сої. Та такої, що в їжу не можна. І пшениця раніше була гарна. Мати раз у тиждень пекла хліб, і не цвів. Не те, що тепер. Тоді з гектара збирали 25 – 30 центнерів. Тепер – 80 – 90. Пічкають хімією.

Вийшовши кілька років тому на пенсію, Товстоног продовжує трудитися трактористом, вже у фермера.

– Мені подобається, – запевнив. – Я – хлібороб.

Він переконаний, що крутитися біля трактора – «полезно для здоров'я».

А на запитання, що більше до душі – орати чи, приміром, сіяти, відповів:

– Є люди, які хочуть робити те, за що більше платять. А я робитиму все, що скажуть, – і сіятиму, й оратиму.

Що треба новій футбольній команді

– Тоді розкажіть, чому припинила грати футбольна команда вашої молодості та як появилася нова, – попросив я.

– Команда, в якій я був капітаном, перестала грати, бо ми, футболісти, постаріли, – пояснив співрозмовник. – Та й не стало фінансової підтримки – колгосп же розпався. А п'ять років тому Русик Шпаковський вирішив створити команду. І створили. Назвали «Кристалом». Я тоді депутатом сільської ради був, вибивав гроші на форму, на м'ячі.

Леоніду шкода, що в селі меншає молоді, яка займалася б і футболом, але створеною п'ять

років тому командою він задоволений.

– Наші в другому турі жодного матчу не програвали. І соколівську команду «взули», – Товстоног розповів футбольний чемпіонат, який проводила восени Соколівська сільська рада.

На прохання назвати найкращих футболістів він відповів відмовою:

– Усі молодці, усі добре б'ються.

– Маємо форму, громада купила, – Леонід мав на увазі те, що минулого року Катеринівська сільська рада а за кошти бюджету ОТГ придбала екіпування для володимирівських футболістів. Та

він переконаний, що самоврядний орган має ще й виділяти гроші на заохочення спортсменів.

– Наприклад, є Сашко Волчіхін. Він грав у нас, потім за гроші в Грузькому. Зараз за Могутнє грає. Отримує за матч двісті – двісті п'ятдесят гривень. Каже: треба копійка, і я його розумію, – сказав Товстоног.

Прощаючись, я запевнив його, що радий буду писати в газеті й про нові успіхи володимирівських футболістів, і про підтримку їх сільською радою.

Віктор КРУПСЬКИЙ

Про це писала «Зоря комунізму»

По 111 яєць з курки

«Мільйони Лідії Мамонової». Так називається замітка про працівницю птахофабрики колгоспу імені Горького, опублікована в «Зорі комунізму» за 19 серпня 1978 року. «Лідія Костянтинівна Мамонова не перший рік веде перед у соціалістичному змаганні серед працівників колгоспної птахофабрики, – ідеться в газеті. – Високих результатів вона домоглася і за сім місяців третього року десятої п'ятирічки – з курки-

несучки одержала в середньому 111 яєць, а всього – мільйон 75 тисяч штук».

Грузьківці жниували

5 серпня 1978 року районка опублікувала репортаж про жнива в колгоспі імені Чапаєва. Як розповів кореспондентові керуючий I відділком господарства Микола Чернат, «у відділку треба зібрати ранніх зернових на 750 гектарах, на звал скошено зернових на 400 гектарах, об-

молочено хліба з 300 гектарів», «урожай цього року непоганий, гороху взяли по 21,3 центнера з гектара, пшениці збираємо по 45». «На збиранні працює сім комбайнів, чотири з них – з подрібнювачами. Першість серед комбайнерів тримає Микола Іванович Згривець. Помічником у нього – син Олександр, який навчається в технікумі механізації сільського господарства», – ідеться в газеті.

Брати Усатенки

Про братів Володимира, Миколу й Леоніда Усатенків, працівників третьої тракторної бри-

гади колгоспу імені Чапаєва, розповіла районка за 30 вересня 1978 року. «Вони досконало знають техніку, бережуть її, використовують з найбільшою віддачею. Коли виникла потреба послати на ферму доброго фахівця для обслуговування доїльних апаратів та інших механізмів, без вагання відрядили Леоніда Дем'яновича. Володимир і Микола, як і раніше, працюють на тракторі Т-150. Вони – напарники. Хоч і брати, та в соціалістичному змаганні – завзяті суперники».

погодувати, переодягти, попати та ще й маленького Васю двічі на день принести в поле мамі, щоб погодувала груддю. А мені ж було тоді всього дванадцять років.

Й не судилося продовжити навчання в школі – не було за що навіть зошити купити. У тринадцять влаштувалася на роботу в радгосп, що обслуговував обознівський інтернат.

вдовою й сама ростила трьох дітей. Ось як жили тоді люди.

Надійн чоловік шоферував у колгоспі, вона сапала буряки.

– Двічі треба було просапати чотири чи шість гектарів, – розповідає Надія Павлівна. – Увечері спину не можеш розігнути. А восени взагалі ледве витримували. Трактор підкопає буряки, ти зносиш їх на купу, чис-

змили: найкраще – вдома. Повернулися з двома мішками пшениці – ото і весь був заробіток.

Довгенько, аж до виходу на пенсію, працювала техпрацівницею в колгоспній конторі.

– Я там була головною: тільки мені дозволялося відмикати й замикати контору, – жартує.

Надія Гуслиста: Свекруха попросила, щоб замість приданого я взяла мішок пшениці

Сьогоднішні труднощі цілком природно спонукають частину людей старшого віку, особливо тих, котрі не зазнали голоду й німецької окупації, сумувати за Радянським Союзом. Кажуть, тоді вони жили нормально, не те що сьогодні. Але коли саме «жили нормально»? Можливо, в другій половині 60-х та в 70-і роки. Бо до того був період безперервної боротьби за виживання, й далеко не всім судилося вийти з нього переможцями. У 80-і теж було, як мовиться, не з медом, навіть варена ковбаса – символ соціалістичного достатку – почала зникати з прилавків магазинів.

Вісімдесятип'ятирічна жителька Олексіївки Надія Павлівна Гуслиста, з якою я зустрівся у неї вдома, не може говорити про своє життя без сліз.

– Я завжди, коли згадую своє минуле, плачу, – пояснює.

Вона народилася в 1935 році в Кіровограді. Україна ще не оговталася від Голодомору 32-33 років, а на неї вже чекали нові випробування – окупація, післявоєнна розруха, голод.

– У мене не було нормального дитинства, – каже моя співбесідниця.

У сорок сьомому, щоб не померти з голоду, їхня сім'я переїхала в Олексіївку.

– Чому в Олексіївку? – перепитує. – А в нас у війну люди звідти переховувалися. Та й мама знала це село, бо міняла там гас на харчі.

Грошей, щоб купити хоч стареньку хату, не мали, тож мусили рити землянку. Восени сильно задощило, земля розкисла, землянка ось-ось мала завалитися.

– Залишатися далі в ній було небезпечно, то нас погодилися приютити баба Мар'яна. Відвела нам другу половину своєї хати, де курей тримала. Курей відгородили, і на вивільненому місці поселилися ми – батько з матір'ю і четверо дітей. Найменший з нас народився того року.

Звідтоді вона знає, що таке сільська праця. Коли наступного року батьки почали зводити свою хату, зі старшим братом пасла за них колгоспну і людську худобу. То була ще легка робота. Важко було з меншими братиками й сестрами, які майже щороку поповнювали їхню вже й так чималеньку родину (всього народилося семеро).

– Як я з ними втомлювалася! – згадує Надія Павлівна. – Батьки щодня на роботі, ясел у селі немає, і все на мені – треба

– Ще сонце не встигає зійти, а ми вже з подружкою вирушаємо в дорогу, бо до радгоспу було далеченько. Що робила? Корів доїла, потім обіди варила. Я ж усе вже вміла.

На запитання, як у ті часи виживала їхня велика сім'я, Надія Павлівна не може одразу відповісти – заважають сльози. Нарешті каже:

– Дійсно, що виживали. Зарплату в колгоспі ще не платили, то батькам доводилося щось постійно вигадувати. Принесе влітку мати зерна з току в кишені, батько потовче його і варимо кашу чи куліш. Інколи вдавалося вимінити в комірника на самогонку трохи зерна чи борошна.

Перший раз їхня сім'я отримала зерно з колгоспу в п'ятдесят дев'ятому році. Надія Павлівна це добре пам'ятає. Того року вона вийшла заміж за Володимира Гуслисто.

– Знаєте, що мені сказала свекруха, коли я мала переходити до них жити? Сказала, щоб я не брала із собою ніякого приданого, а взяла мішок пшениці. Вона була

тиш, а потім ще й на машину грузиш. І все вручну. Бувало, доповзеш вночі до ліжка, а бригадир уже стукає у вікно: «Іди, машина приїхала, треба грузити». А платили ж копійки.

Є в її трудовій біографії й робота на фермі. Майже десять років.

– Коли треба було, підміняла то доярку, то свинарку, а одного дня забирає мене з поля колгоспне начальство й везе на ферму. На фермі кажуть, щоб я відібрала собі п'ятнадцять нетелей і два бички як навантаження. Хто роздоював первісток, знає, яка то нелегка праця. Днюєш на фермі й ночуєш, бо ще ж треба гній було вивозити, корів на водопій двічі на день ганяти.

Надія Павлівна розповідає, що батьки з молодшими дітьми подалися в Сибір, на батьківщину матері. Сподівалися: буде легше. Витримали кілька років, повернулися.

Її чоловік Володимир з товаришем теж вирішили шукати кращої долі: поїхали на цілину – нібито там добре платили. Через рік поїхали і вони, дружини, та швидко зро-

Про чоловіка Володимира вона не може говорити без сліз. Хорошою був людиною, у всьому їй допомагав, разом виростили дочку й сина. Помер від інсульту. Сина теж уже немає серед живих, і це ще один привід сумувати. Каже, якби не дочка і не сусіди, то й не знала б що й робити. Дочка (на знімку праворуч зі своїми дітьми) живе в Олександрії, але матір провідує часто, влітку всю відпустку тут проводить. Не забувають про Надію Павлівну сусідки Маруся Дубова, Лена Турбала та інші. Дуже вдячна жінка й соціальній працівниці Альоні за допомогу, яку та надає.

...Надія Павлівна розповідала про своє нелегке життя, і мені згадалися мої батьки-діди. Вони теж весь вік тяжко трудилися, а що мали в підсумку? Майже нічого. І не тільки мої батьки-діди – мільйони мовчазних рабів по українських селах так жили – в бідності, в безправ'ї. Тому й не погоджуюся, що Радянський Союз був раєм. Не був він ним.

Сергій ЗАДОРЖНИЙ

Козацька педагогіка

Гурток козацько-лицарського виховання «Джура» діє в Грузьківському НВК.

Серед напрямків роботи гуртка чільне місце належить

туризму. Діти вчать укладати рюкзаки, встановлювати намети, в'язати вузли, розпалювати вогнища, долати природні перешкоди, орієнтуватися в просторі,

а також правилам поведінки в туристських походах. Також знайомляться з природою, історією, культурою й туристичними можливостями рідного краю. Значна увага приділяється здоровому способу життя та фізичній підготовці.

Для популяризації військової служби проводяться змагання майбутніх воїнів. Збірні команди-курні хлопців «Хортиця» й «Варта» змагаються в бігові в польових умовах, в естафетах, в дартсі, в перетягуванні канату та в стрибках. Гуртківцям найбільше до вподоби – спортивна стрільба. Проводяться й інтелектуальні розминки, на яких ідеться про Збройні Сили України.

Грузьківський «Джура» не раз посідав призові місця в районних та обласних змаганнях із воєнізо-

ваного чотириборства та легкої атлетики, у змаганнях «Козацький гарт» (хлопці та дівчата) та з баскетболу, настільного тенісу,

дартсу, футболу. Крім того, грузьківці щороку беруть участь у дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»).

Розпитати про художню самодіяльність Грузького я мав намір, вирушаючи нещодавно це село. Зайшовши в тамтешній будинок культури, дізнався, що Валентина Чернега звільнилася з посади директора. Вона саме чекала старосту села, щоб віддати йому ключі від закладу. Поряд був художній керівник БК Олександр Шурунга, він тепер – головний в закладі.

– Є в нас кілька гуртків – драматичний, вокальний, танцювальний, – розповів Шурунга. – Наприклад, у танцювальному гуртку раніш налічувалося три групи, тепер – одна, бо хореограф звільнилася. Я й Григорівна (Валентина Григорівна Чернега – Ред.) знайшли вихід: дітей навчати хореографії, демонструючи проектором

відеозаписи танців з інтернету. Про вокальний гурток скажу, що серед його учасників є й дорослі – Денис Некрасов, Оля Макарова. Ці люди мають роботу, тож заняття з ними в будинку культури можуть починатися і вдесять вечора. На жаль, коронавірус вніс корективи в роботу нашого закладу. Та й село дуже постраждало – люди хворіють. А раніш дуже багатолюдні заходи, в тому числі районні, проводилися! Григорівна старалася.

– Пригадую, як 11 січня 2001 року – тоді тільки починала тут працювати – провели в Грузькому районний семінар працівників культури, – продовжила Валентина Чернега. – Захід присвячувався Різду. Були люди з району, Буртак в тому числі (Микола Буртак – тодішній заступник голови райдержадміністрації – Ред.), телебачення. Хтось казав, що інші бояться проводити в селі семінари, а вона, тобто я, тільки прийшла на робо-

«Працювали разом двадцять років і двадцять днів»

ту й організувала. На святкування Дня села приходило до тисячі людей. І було на що подивитися. На початку двотисячних на 250-річчя села ми запросили з міста військовий духовий оркестр, циганський ансамбль «Ягорі», а платило їм наше «Саторі С». Воно – спонсор таких заходів, як рудник в Катеринівці. Це було в січні. Духовий грає, сніг іде, а люди танцюють. Виступав Анатолій Медведєв з районного будинку культури, нині покійний, він грав роль генерала Хорвата. Місцеві жителі привели своїх коней. Гарні коні, ще й у сани запряжені. Це я такий сценарій написала. Перед святкуванням домовлялася з людьми, які мають коней. Пам'ятаю, приводили коней Лопата, Яцула, їх уже немає серед живих. Потім День села перенесли на весну, відзначаємо в понеділок після Пасхи.

– А 9 Травня як відзначали! – слово знову взяв Олександр Шурунга. – Грандіозні концерти проводили. На Івана Купала – масове гуляння, біля річки. Купала майже збігається з Днем молоді, то ми їх по черзі відзначали: одного року – Купала, наступного – День молоді. На Новий рік – обов'язково великий концерт у будинку культури. У новорічну ніч – народні гуляння на площі перед БК. Цього року не можна було – карантин.

– А якщо на масових заходах хтось під впливом міцних напоїв почне бешкетувати? – поцікавився автор цих рядків.

– Не проблема, можна зупинити, – відповів Шурунга. – Коли я й Григорівна починали працювати в будинку культури, дехто мав звичку тут курити, в приміщення через вікна заходити. Потім це припинилося. Комуś не подобається, що дискотека в Грузькому – тільки до одинадцяти. Мовляв, у деяких селах – до ранку. Я кажу на це: довго так не буде.

– Як зацікавити людей, щоб вони брали участь у художній самодіяльності? – запитав я.

– Ми не можемо наказати когось, щоб в клубі був тоді-то, пригрозити батьками, – сказав Олександр Шурунга. Тільки психологічний підхід. А ще я, коли граю на весіллях, беру із собою Дениса Некрасова, Олю Макарову, вони співають. Точніше, так було до карантину.

– Так ви музикант! – зрадів я. – Розкажіть, як стали ним.

– Музикант, але не на папері, – відповів Шурунга. – Змалку тягнуся до музики, та батьки казали, що це – несерйозно. Але гітару купили мені, коли в перший клас пішов. Згодом в обознівську школу перейшов, там же й мешкав, біля бабусі й діда, бо мама

з моєю молодшою сестрою опинилася в лікарні, а батько днями – на роботі. В обознівській школі був музичний гурток, там з нами займався Діма, гітарист з Кіровограда. Я йому дуже зобов'язаний. У мене там і голос проявився, я

почав співати. Повернувшись у Грузьке, з п'ятнадцяти років проводив тут дискотеки. Поступив у медучилище. Там подружився з хлопцем, який на баяні грав. Згодом товариш купив клавішні, ямаха, я – електрогітару, і почали вдвох заробляти на весіллях. Він – на клавішних, а – на гітарі. Закінчивши училище, я влаштувався фельдшером у грузьківській дільничній лікарні. Купив і собі ямаха, навчився грати. Грав по весіллях.

– Як опанував клавішні?

– Спочатку на слух підбирав мелодії. Потім вивчив побудову акордів.

Слух – це головне. От набираю у вересні нових діток у вокальну групу. Дітки – третій, четвертий клас. Коли слуху немає – доводиться відмовляти в прийомі. Бо слух – це від природи, його не розвинеш. А тембр, силу голосу виробити можна. Наприклад, Денис Некрасов, якого я вже згадував, одразу показав себе як здібна, зі слухом, дитина. Ще й голос має хороший. Він переміг у районному конкурсі «Голос. Діти». А в Сашка Гаврилова – голос не дуже, але слух є. Ще й артистичний він. Сцені потрібні артистичні. Нехай ти некрасивий, нехай одягнений абияк, це неважливо, якщо артистичний! Також співала в нашому гуртку Альона Марарь. Голос у неї – божественний, але не

захотіла музикою займатися далі.

Поговорили ми й про гордість Грузького – вокальний ансамбль «Лянуца».

– Я його осучаснила, – наголосила Валентина Чернега, маючи на увазі те, що урізноманітнила репертуар «Лянуци», яка раніш був суто фольклорним колективом.

– Була мрія створити духовий оркестр, ВІА, – сказала Чернега. – Але не встигла. До речі, духовий у нас теж був, давно.

Згадали ми й про Анатолія Стратійчука та Семена Молдавського, які зробили великий внесок у розвиток місцевої культури.

– Анатолій Іванович – мій учитель музики, – розповів Шурунга. – Голос у нього дуже хороший. І хормейстер сильний, і музикант. Зараз хворіє, дай Боже йому здоров'я. А із Семеном Степановичем Молдавським, хореографом, мені довелося попрацювати в будинку культури. Прекрасна людина. Нині живе в місті, але й у Грузькому буває часто, бо має тут хату.

– Наш Толя Гаїна грав у військовому оркестрі в Кіровограді, тепер в Аджамці живе, ми його якось запрошували на концерт в Грузькому з нагоди 8 Березня, він грав на саксофоні. Толя й у районному будинку культури виступав, – додала Валентина Чернега.

– Ще в нас був Саша Полоз,

грав на духових. Чудова людина. Кілька років тому помер. Земля йому пухом, – Олександр Шурунга назвав ще одного обдарованого земляка.

Я запитав у Шурунги, який володіє клавішними й гітарою, чи реально нині створити ВІА з грузьківців.

– Треба гроші, бо інструменти дорогі, – відповів Олександр Семенович. – Та й людей, які грали б, нема. На жаль.

Розумію художнього керівника Грузьківського БК. Музичні колективи в селах тепер велика рідкість. А був же колись у сусідній Катеринівці свій ВІА, а у Володимирівці – і ВІА, й духовий оркестр!

– Жаль, що Григорівна звільнилася, – сказав Олександр Шурунга. – Працювали разом двадцять років і двадцять днів. Багато чому мене навчила. Бо володіти музичними інструментами – недостатньо для того, щоб якісно виконувати роботу культпрацівника. Григорівна дуже активна, енергійна. Я не лицемірю, справді жаль, що звільнилася. Каже, внучку глядітиму, бо дочці працювати треба, вона – майор в поліції.

Я побажав Шурунзі успіху в статусі керівника закладу і пообіцяв, що незабаром знову приїду в Грузьке – знайомитися з місцевими талантами.

Віктор ІВАНЕНКО

Варити борщ навчила свекруха

Про те, що Любов Профатило чудово готує, знаю не з чуток. Кілька років тому напросився до неї на гостини, щоб розпитати, як працюється заправницею на АЗС в руднику. Після розмови господарка запросила мене до столу, де в тарілці парувало кілька фаршированих перчин. Я відмовлявся, та Любов Анатоліївна наполягала, ще й пригрозила, що образиться. Скуштувавши перців, я зрозумів, що не треба було комизитися. Нещодавно знову зустрівся з Любов'ю Профатило,

запропонував їй взяти в оголошеному газетою конкурсі на найкращий рецепт борщу. Ось що розповіла жінка:

– Варю борщ у трілітровій каструлі, цього мені досить. Живу одна – чоловік помер, а син – окремо із своєю сім'єю. Син заходить до мене передоднятися – він на руднику працює, – тоді й годую його. Ну, й внукові насилаю, коли буває в мене. Варити борщ починаю з того, що вкидаю в каструлю куряче стегно і два свинячих реберця. Солю. Коли закипить,

збираю піну. Далі вкидаю нарізані буряк і картоплю. Буряк на тертку не тру. Свекруха вчила різати ножем. Буряк – червоний, вінегретний. Він мені більше подобається в борщі, ніж ситцевий.

– А квасоля? – запитав я.

– Якщо квасоля – сира, вкидаю її разом з буряком. Так роблю нечасто. Зазвичай використовую заготовлену відварену квасолю. Тримаю її в морозилці. Таку квасолю вкидаю, коли буряк уже проварився і став прозорий. Внук любить багатенько картоплі в борщі,

заради нього додаю ще дві – три порізані картоплини (картопля, яку вкинула раніше, з буряком, уже розварилася). Тим часом приготувала зажарку. Її роблю на томатному соці, домашньому.

– Звідки помідори? – поцікавився я, знаючи, що Любов Анатоліївна мешкає в двоповерхівці, довкола якої – квіткові клумби.

– Тетяна Кухта віддала мені частину городу. Вирощую там помідори. Щоліта заготовлю 30 – 40 літрів соку. Ще й закручую помідори в банки. Ми сік не п'ємо, він – на борщ. Найкраща зажарка – на салі. Можна й на смальці. Коли зажарка вже в каструлі і борщ починає знову кипіти, вки-

даю капусту. Люблю, щоб капуста хрумтіла в борщі. Син – теж. І чоловікові подобалося. Разом з капустою можна додати болгарського перцю. Він у мене і взимку є, заморожений. Мене борщ варити навчила свекруха. Мама була росіянка, а в росіян – інші страви.

– Якої температури борщ подобався вашому чоловікові? – спитав я, завершуючи розмову.

– Олександр любив, щоб все гаряче було. Він і холодець тільки розігрітим їв. А більше всього любив смажене м'ясо. Прийде, бувало, з роботи і командує, щоб насмажила м'яса. Поки насмажу, а він і засне...

Віктор ІВАНЕНКО